

AKTIVNOSTI IN TERAPIJA S POMOČJO ŽIVALI PRI OTROCIH S POSEBNIMI POTREBAMI

V okviru podprojekta sta bila pripravljena in izvedena: program aktivnosti in terapija s pomočjo različnih vrst živali ter program za spodbujanje pozitivnega odnosa in odgovornega ravnanja otrok do živali.

S projektom smo pripravili program, ki poskuša pomagati otrokom, ki imajo najrazličnejše težave ali motnje pri vključevanju v šolski in vrstniški sistem. Osredotočili smo se na določene skupine otrok s posebnimi potrebami, in sicer na otroke s selektivnim mutizmom in drugimi anksioznostnimi motnjami ter na otroke, ki imajo slabšo koncentracijo in pozornost. Vsi ti imajo pri vključevanju v predšolski in šolski sistem velike socialne, čustvene, vedenjske ali učne težave, poleg tega pa je tudi njihovo vsakdanje življenje manj kakovostno.

Program za ustvarjanje pozitivnega odnosa in odgovornega ravnanja otrok do živali pa je bil namenjen večjemu številu otrok, ki so prišli samo enkrat in bili z živalmi dalj časa naenkrat. Med njimi so bili tudi otroci s posebnimi potrebami.

Namen in cilji podprojekta

Ciljev podprojekta je več:

- izboljšanje razpoloženja,
- zvišana stopnja koncentracije,
- pridobitev naklonjenosti,
- izboljšanje priklica in spomina,
- zvišana stopnja motivacije,
- pridobitev socialnih veščin in socialnih spretnosti,
- dolgotrajnejša pozornost,
- reduciranje splošne anksioznosti,
- višja stopnja samozaupanja in samovrednotenja,
- zmanjševanje neprimernega vedenja,

- izboljšano opazovanje svojega in drugega vedenja,
- prilagajanje lastnega vedenja drugemu vedenju,
- večja stopnja empatije,
- pozitiven odnos do živali,
- večja odgovornost,
- skrb za živali in ljudi,
- večja samostojnost,
- ugoden vpliv na izgube in žalovanje,
- kakovostnejše in lažje sodelovanje,
- izboljšanje sposobnosti reševanja problemov,
- zmanjševanje manipulativnega vedenja,
- izboljšanje izražanja občutkov,
- boljše vključevanje v šolski sistem in družbo,
- večja šolska uspešnost,
- kakovostnejše vrstniško vključevanje,
- povečana sposobnost zaupanja,
- zdrava osebna rast.

Vsebina in aktivnosti podprojekta

Otroci s posebnimi potrebami potrebujejo veliko prilagajanja, saj je včasih njihova pozornost in koncentracija zelo kratka, zaradi tega je tako velik izbor živali, ki ga imamo v društvu, izredno pomemben. Če ne zdrži na enem mestu pri eni živali tako dolgo ali kadar opazimo, da mu je koncentracija padla, lahko izberemo in zamenjamo žival, ki mu je bolj zanimiva in tem spet pridobimo njegovo pozornost, tako da lažje vplivamo nanj in na njegovo vedenje. Poleg tega se nekateri otroci zelo bojijo določenih živali, zato začnemo najprej s tistimi, ki jih ni strah, nato pa postopno odpravimo strah tudi pri ostalih živalih.

Otroci, ki so prihajali k nam, so se srečevali z najrazličnejšimi težavami in motnjami. Kjer so bile težave le prehodne in manjše, so otroci prišli le nekajkrat. Otroci s

selektivnim mutizmom, različnimi drugimi anksioznostnimi motnjami in motnjami v vedenju pa so prihajali ter prihajajo dalj časa, nekateri tudi od začetka projekta.

Poleg tega so nekateri učitelji in svetovalni delavci različnih osnovnih šol tudi sami predlagali določene otroke, ki so se jim zdeli primerni, da bi prihajali na aktivnosti in terapije s pomočjo živali.

S starši smo tudi pozneje ves čas sodelovali, jih vključevali v pravilno ravnanje z otroki, jim poročali o napredkih. Staršem nismo dali nobenih vprašalnikov o otrokovem vedenju na začetku in po določenem času obiskovanja delavnic, da bi lahko naredili statistično analizo sprememb. Vendar smo starše pogosto spraševali o napredkih otroka doma in v šoli.

V prvi delavnici so bili poleg otrok vključeni tudi njihovi starši. Zdelo se nam je pomembno, da tudi starši vidijo, kaj bodo otroci delali, in da s svojim navdušenjem ter zaupanjem prenesejo pozitivno mnenje na otroke. Veliko lažje je sodelovati s starši, če razumejo in si predstavljajo, kako delo z njihovimi otroki poteka. Poleg tega smo pred prvo delavnico opravili pogovore s starši in velikokrat tudi z njihovimi učitelji ali svetovalnimi delavci, da smo ugotovili, kakšne so pglavitne težave ali motnje otrok. Tako prakso smo prenesli iz sodelovanja z različnimi osnovnimi šolami.

Delo z otroki je vedno pomembno in odgovorno delo, z otroki s posebnimi potrebami pa mora biti to delo še veliko bolj načrtovano in premišljeno. Z uporabo živali lahko terapevt veliko pridobi, vendar pa mora imeti ob sebi zares pripravljene in naučene živali ter biti ves čas previden, da se ne zgodi kaj nepričakovanega. Zato je to delo včasih zelo naporno, sploh če je prisotnih več otrok. Za to delo potrebuje strokovni delavec poleg izkušenj z otroki še ogromno izkušenj z različnimi vrstami živali.

S pomočjo terapevtke in živali so dobili otroci možnost, da so se njihove težave in motnje zmanjšale ali celo izginile v taki meri, da imajo otroci sedaj enake ali skoraj enake možnosti dobrega vključevanja v šolski sistem ter da imajo možnost kakovostnega vrstniškega vključevanja.

Otroci s pomočjo terapevtke spoznavajo živali, delo, igre in prijateljske vezi z njimi ter tako napredujejo na več področjih:

- naučijo se empatije;
- ustvarijo pozitiven odnos do živali;
- večja odgovornost;
- skrb za živali in ljudi;
- pridobijo samozavest, pokazana je višja stopnja samozaupanja in samovrednotenja;
- spoštujejo živa bitja, znajo razumeti njihove potrebe;
- kognitivne sposobnosti so ojačane (koncentracije, izboljšanje priklica in spomina, dolgotrajnejša pozornost);
- zvišana je stopnja motivacije;
- socialno področje (pridobitev socialnih veščin in socialnih spretnosti) ;
- reduciranje splošne anksioznosti ali redukcija specifičnih strahov;
- pokaže se zmanjševanje neprimernega in manipulativnega vedenja;
- izboljšano opazovanje svojega in drugega vedenja;
- prilagajanje lastnega vedenja drugemu vedenju;
- večja samostojnost;
- kakovostnejše in lažje sodelovanje;
- izboljšanje sposobnosti reševanja problemov;
- izboljšanje izražanja občutkov;
- pri otrocih s selektivnim mutizmom zmožnost komunikacije v šoli in zunaj nje;
- boljše vključevanje v šolski sistem in družbo, kakovostnejše vrstniško vključevanje;
- večja šolska uspešnost;
- povečana sposobnost zaupanja;
- zdrava osebostna rast.

Delo strokovno usposobljene terapevtke se je ob prisotnosti značajsko primernih in naučenih živali pokazalo kot izredno ugodno, pri otrocih s posebnimi potrebami je prišlo do mnogih pozitivnih sprememb ter do odpravljanja mnogih težav.

Uporabnost podprojekta je tako velika. V času podprojekta smo v društvu izpopolnili pogoje dela, pripravili mnogo živali, da lahko sodelujejo pri delavnicah, pridobili tudi mnogo izkušenj z različnimi otroki s posebnimi potrebami in tudi njihovimi starši.

Pri drugem programu se je pokazalo, da so otroci spoznali različne vrste živali, njihove lastnosti, potrebe, način življenja in zaradi bližnjega pozitivnega srečanja z njimi in določenim pridobljenim znanjem tudi ustvarili pozitiven ter odgovoren odnos do njih. Poleg tega je bilo razpoloženje otrok po aktivnostih zelo pozitivno, počutili so se sproščene in so bili bolj pripravljeni na vsako delo.

Uporabljene metode in oblike dela

Na začetku smo z otroki opravili psihološki pregled. Na osnovi tega in pogovorov s starši in učitelji ter vzgojitelji je projektni tim sestavil ustrezen načrt dela za posameznega otroka.

Aktivnosti in terapijo s pomočjo živali smo za otroke s posebnimi potrebami izvajali v obliki delavnic. Slednje potekajo ob prisotnosti terapevta, psihologa, v primerih terapije z večjimi živalmi (konj in osel) pa je prisoten tudi vodnik živali ali asistent.

Otroci spoznavajo živali, jih pomagajo negovati, hraniti, se z njimi igrajo, jih božajo, jahajo, ob tem pa se pogovarjamo o njihovih težavah in jih skušamo odpraviti oziroma vsaj zmanjšati.

Na podlagi analiz posameznih delavnic je projektni tim s supervizorjem določil prehode otroka na višje stopnje zahtevnosti.

Poleg aktivnosti in terapije s pomočjo živali so nekatere delavnice obogatene z igralno in športno terapijo ter drugimi specifičnimi terapijami.

Pri drugem programu pa so prišli otroci v manjših skupinah na daljši obisk delavnic, kjer smo jih seznanili z različnimi živalmi, njihovimi značilnostmi, lastnostmi,

potrebami in pozitivnimi vplivi teh živali na nas ter naše počutje. Živali so hranili, jih čistili, negovali in ljubkovali.

Sodelujoči v podprojektu

V izvedbo podprojekta so bili vključeni predšolski in osnovnošolski otroci z različnimi težavami in motnjami vedenja. Skupaj je bilo v podprojekt in njegovo izvedbo vključenih 190 otrok, od tega 25 otrok z odločbo o usmeritvi oziroma učencev s posebnimi potrebami.

V podprojektu je skupaj delovalo 20 strokovnih delavk in delavcev, in sicer strokovni delavci društva, vrtcev in osnovnih šol, pa tudi veterinarica ter biolog.

Kot zunanji partnerji je sodelovalo 9 organizacij, in sicer Osnovna šola Naklo, Osnovna šola Davorina Jenka Cerklje, Vrtec Predoslje, Osnovna šola Predoslje, Stanovanjska skupina Škofja Loka, Filozofska fakulteta – oddelek za psihologijo Univerze v Ljubljani, Fakulteta za šport Univerze v Ljubljani, Društvo za šport, psihologijo in psihoterapijo, Konjeniški klub M. T. Zalog.

Strokovna skupina podprojekta: Maksimiljana Marinšek, dr. Robert Masten in dr. Matej Tušak.